
Incunables perduts

Autor:

Data de publicació: 21-12-2013

Grècia reclama les pedres del Partenó exposades al British Museum , però fins ara cap país ha exigit a un altre que li torni incunables , manuscrits o documents històrics . Espanya , tampoc. Ni ho farà . Tot i que algunes gemmes bibliogràfiques es conserven en altres països . Les causes de les fuites són diverses : guerres , tripijocs , compres legals , espolis o regals .

Per què la diferència ? L'impacte econòmic ajuda : molts turistes espanyols van a Londres a veure les pedres del Partenó , però ningú compra un bitllet (excepte experts) per veure el Amadís original . Hi ha també un factor històric que esgrimeix la directora de la Biblioteca Nacional d'Espanya , Milagros del Corral : "Tots hem espoliat i hem estat espoliats " . Almenys , ho han fet tots els països que han pogut fer-ho perquè algun dia van ser amos del món , com França , Regne Unit o Espanya .

Darrere d'aquest mercat , forçós o pactat , s'apilen tripijocs i misteris múltiples . I espolis que podrien donar lloc a reclamacions , però mentre que el patrimoni arqueològic , pictòric o escultòric suscita seus més i menys entre estats , no hi ha un corrent reivindicativa en l'univers dels llibres . " No hi ha res equiparable a la polèmica del Partenó perquè torni a Grècia i fixa't , per exemple , si Itàlia fes una reclamació sobre els espolis napoleònics , que estan molt estudiats " , exposa la directora de la Reial Biblioteca del Palau Reial , Maria Luisa López- Vidrier . Si alguna temptació rondava , la digitalització , que posa aquestes obres a l'abast de qualsevol ordinador , la apuntilla . " La tecnologia juga una basa important" , precisa.

Del Corral , experta en la Unesco , el seu antic treball , creu que mai s'ha fet servir la convenció que obligava els països a retornar patrimoni espoliat durant guerres al seu lloc d'origen . " Crec que mai es va aplicar , però va ajudar a canviar la mentalitat" , indica . I la consciència no és un tema menor . Quan van robar els valuosos mapes de la Biblioteca Nacional el 2007 , "la gent ho va viure com si li haguessin robat alguna cosa seva " , reu la directora . Fa un segle , en plena depressió anímica i econòmica , la preservació del patrimoni no preocupava ni a autoritats ni a particulars . El 1901 , el marquès de Jerez dels Cavallers va vendre la seva biblioteca al millor postor i al bibliòfil més encisat per la seva col·lecció : el milionari nord-americà Archer Milton Huntington , que després va fundar la Hispanic Society of America . A canvi de 592.500 francs , l'aristòcrata va embalar seus 10.000 llibres i manuscrits cap a Nova York . Una cosa va molestar , la veritat .

En una intervenció a Sevilla , John O'Neill , responsable de manuscrits i llibres rars de la Hispanic , va reviure la irritació de Menéndez Pelayo , militant bibliòfil , per la venda . "No tinc relació directa ni indirecta amb Huntington , però li tinc profunda antipatia perquè ha vingut a despollar " , va escriure l'erudit . O'Neill ha afegit que Menéndez Pelayo acabaria canviant d'opinió després de comprovar que la col·lecció s'havia conservat íntegra. La Hispanic és una de les institucions estrangeres amb una vasta col·lecció de textos espanyols , però no és l'única , també la Bibliothèque Nationale de France (Napoleó va ajudar molt) , la British Library o la Biblioteca del Congrés dels Estats Units . Aquestes són algunes joies perdudes .

- La Celestina de 1499 . Es considera l'exemplar més antic de l'obra de Fernando de Rojas , publicada per Fadrique de Basilea a Burgos amb el títol de Comèdia de Calisto i Melibea , encara que no tots els experts accepten que sigui la primera edició . És a la Hispanic Society of America .

- Amadís de Gaula de 1508 . L'únic exemplar de la primera edició és a Londres , a la British Library , que posseeix uns 3.000 llibres espanyols anteriors a 1600 , entre ells algunes coloristes bíblies hebrees editades abans de l'expulsió dels jueus . Aquest Amadís de Gaula , que va causar el furor per les novel·les de cavalleria , va ser cedit per a l'exposició que la Biblioteca Nacional va dedicar a l'obra amb motiu dels seus 500 anys .

- Manuscrit de Colom de 1493 . Escrit en paper de lli , el 1975 l'historiador Edmundo O'Gorman va autenticar el

document . Cristòfor Colom descriu les noves terres americanes en aquest manuscrit , datat a Cadis el 20 de novembre de 1493. Es guarda en el Centre d'Estudis d'Història de Mèxic .

- Conquesta de les illes Malucas (1609) . Aquesta primera edició , publicada a Madrid , detalla la lluita entre Portugal , Espanya i els reis locals per les Malucas (o illes de les Espècies) , un arxipèlag indonesi . Els personatges tenen una tirada imbatible : el corsari sir Francis Drake , l'explorador portuguès Fernando de Magallanes i el rei maluco Tabariji . Va ser escrit pel sacerdot Bartolomé Leonardo d'Argensola . Està a la Biblioteca del Congrés dels Estats Units .

- Curtmetratge dels germans Lumière sobre Sevilla . La primera pel·lícula sobre una cursa de braus va ser filmada a Sevilla el 1896 . Els germans Lumière , creadors del cinematògraf , havien enviat equips arreu del món per rodar esdeveniments . A Sevilla van gravar escenes tòpiques de l'imaginari espanyol del segle XIX : una processó de Setmana Santa i una correguda de bous . Fons de la Biblioteca del Congrés .

- Mapes de l'exploració americana . Entre els 4,5 milions de mapes de la divisió de Geografia de la Biblioteca del Congrés s'inclouen nombrosos mapes d'Espanya i les seves colònies americanes del segle XVII en endavant , traçats per cartògrafs com Pedro Alcántara Espinosa , José de San Martín o Bernabé Muñoz .